

GEBRUIK ZWAARDERE OUDERENZORG NEEMT NIET AF

Yolanda de Koster 16 dec 2021 1 reactie

De inzet van wijkteams in de ouderenzorg leidt niet tot minder gebruik van zwaardere ouderenzorg zoals wijkverpleging en verpleeghuiszorg. Tot deze opvallende conclusie komt het Centraal Planbureau (CPB) na onderzoek. Bij de invoering van de Wmo 2015 was de verwachting dat wijkteams oudere inwoners met maatwerk konden helpen langer zelfstandig en zelfredzaam te zijn, zonder aanvullende hulp.

Dagbesteding

Het CPB nam het gebruik van ouderenzorg onder de loep in zowel gemeenten met als zonder wijkteams. In gemeenten met wijkteams wordt meer dagbesteding en individuele begeleiding aan kwetsbare ouderen gegeven dan in gemeenten zonder wijkteams, zo bleek uit eerder onderzoek van het CPB. 'De vervolgvraag die we daarna kregen, en die we onszelf ook al hadden gesteld: wat betekent dit voor het gebruik van zwaardere ouderenzorg?', verduidelijkt Anne-Fleur Roos, programmaleider zorg van het CPB.

Wijkverpleging

De onderzoekers bekeken voor dit vervolgonderzoek, net als het eerdere onderzoek, de periode tot en met 2017. 'De meest opvallende uitkomst van dit onderzoek is dat we geen verschil zien in het gebruik van wijkverpleging en verpleeghuiszorg tussen gemeenten waar wijkteams al veel aanvullende zorg aan ouderen geven – via maatwerkarrangementen als individuele begeleiding en dagbesteding – en gemeenten die geen wijkteams hebben.' Het totale gebruik van ouderenzorg groeit hierdoor in gemeenten met wijkteams per saldo sneller dan in gemeenten die geen wijkteams hebben, zo blijkt uit het onderzoek 'Effect van wijkteams op het gebruik van ouderenzorg' dat donderdag is gepresenteerd.

Voorkomen of uitstellen

De verwachting bij de invoering van de Wmo 2015 was dat ouderen, door de inzet van wijkteams, minder gebruik zouden hoeven te maken van zwaardere zorg. Als thuis passende ondersteuning wordt geboden, hoeft een oudere bijvoorbeeld niet naar een verpleeghuis te verhuizen. Ook kan met goede ondersteuning thuis de noodzaak voor zwaardere zorg worden voorkomen of uitgesteld. Het CPB boort met de donderdag gepresenteerde uitkomsten die hoop de grond in. Het is daarmee niet gezegd dat het overbodige hulp is die de wijkteams geven. 'We hebben niet gekeken naar de kwaliteit van leven en het welzijn van ouderen', aldus Roos. Het kan dat gemeenten met wijkteams een verborgen zorgvraag weten te achterhalen, en bijvoorbeeld eenzame ouderen via dagbesteding uit hun isolement weten te halen. Om uitspraken te kunnen doen over eventueel gestegen kwaliteit van leven en welzijn is aanvullend onderzoek nodig, stelt Roos.

Toename

Terug naar de onderzoekscijfers, te beginnen met die van de wijkverpleging. Het aantal mensen dat een beroep doet op wijkverpleging is in 2017 met 19 procent toegenomen ten opzichte van 2012, zo blijkt uit het CPB-rapport. Deze stijging hangt deels samen met de toename (16 procent) van het aantal 65-plussers. Die toename is even groot in gemeenten met en in gemeenten zonder wijkteams. Ook in het aantal uren wijkverpleging dat inwoners krijgen, zit geen verschil in beide groepen gemeenten.

Gelijke tred

Het aantal verpleeghuisopnames in gemeenten met een wijkteam waarin ook zorgaanbieders zitten, is vanaf 2015 wel lager dan in gemeenten zonder wijkteam. 'In gemeenten met wijkteams met zorgaanbieders ligt het aantal opnames per 100.000 inwoners 1,9 per maand lager in de periode na 2015 dan in gemeenten zonder wijkteam', aldus de CPB-onderzoekers. Toch kan een verklaring hiervoor niet worden gevonden in de inzet van wijkteams. Niet alle gemeenten hadden vanaf begin 2015 al wijkteams. Ook is het volgens het CPB niet aannemelijk dat de Wmo-maatwerkarrangementen van de wijkteams direct tot daling van het aantal verpleeghuisopnames hebben geleid. Dit vergroot namelijk niet in een klap de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van kwetsbare ouderen. Roos verwacht dat de verklaring vooral moet worden gevonden in de overgang van de verpleeghuiszorg van de Awbz (Algemene wet bijzondere ziektekosten) naar de Wet langdurige zorg (Wlz). De daling in opnames in gemeenten met wijkteams buigt namelijk vrijwel meteen om in stabilisatie en houdt

inmiddels gelijke tred met gemeenten zonder wijkteams. 'Maar we hebben er niet echt de vinger achter kunnen krijgen.'

Kosten

Voor landelijke beleidsmakers zullen het teleurstellende onderzoeksuitkomsten zijn. Zij hoopten en verwachtten dat door de inzet van wijkteams ouderen langer zelfstandig thuis zouden kunnen blijven wonen, zonder veel aanvullende, zwaardere zorg. Juist in gemeenten met wijkteams worden meer Wmo-maatwerkarrangementen geleverd. Of en hoe dit zich vertaalt in kosten, heeft het CPB niet onderzocht. 'Bij kosten gaat het om prijs en volume. Uit het onderzoek komt naar voren dat het volume stijgt. Het is het aannemelijk dat de kosten niet dalen, maar daar hebben we geen onderzoek naar gedaan', aldus Roos.

Zelfredzaamheid

Mogelijk dat over een paar jaar wel verschil in zorggebruik is te zien in gemeenten met en zonder wijkteams. De onderzoeksperiode is vrij kort (2012 tot en met 2017) en er zijn sindsdien vier jaar verstreken. 'Het is mogelijk dat het extra door wijkteams geleverde Wmo-maatwerk pas na onze studieperiode invloed heeft gehad op het gebruik van wijkverpleging en verpleeghuisopnamen', aldus de CPB-onderzoekers in hun rapport. Zo richt individuele begeleiding zich op het vergroten van iemands zelfredzaamheid. 'Zonder zulke ondersteuning zou iemand sneller achteruit kunnen gaan en eerder zwaardere zorg nodig hebben. Een vraag is daarbij op welke termijn het gebruik van Wmo-maatwerk zulk effect heeft.'